

GAUDEAMUS

Jubileum profesora Vojáčka

Zakrátko oslaví sedmdesátiny *profesor JUDr. Ladislav Vojáček, CSc.*, člen redakční rady *Právníka*, léta svým působením spjatý s Právnickou fakultou Masarykovy univerzity v Brně, kde je činný na katedře dějin státu a práva, již v nedávné minulosti také vedl. Jubilant má kořeny v Mysločovicích, nevelké obci v krajině, kde se stýkají Slovácko, Valašsko a Haná. *Vojáček* se hrdě hlásí k Mysločovicím jako ke svému rodišti, ačkoli spatřil světlo světa 28. ledna 1952 necelých patnáct kilometrů odtud – ve zlínské porodnici. Na místo, kde člověk strávil dětství a mládí, rád vzpomíná, tím spíš, jde-li o dědinu, kterou polský turista charakterizoval slovy „*przepiękna okolica, mili, dobrzy ludzie, piękne miasteczko, przepiękne holki*“. Jeho vzpomínka se vztahuje k návštěvě na sklonku osmdesátých let, kdy *JUDr. Ladislav Vojáček* již působil v Praze, ale jistě to platilo i v době, kdy malý *Láďa* navštěvoval v rodné vesnici až do roku 1967 základní devítiletou školu a kdy pojal nadšení pro kopanou – fotbalový klub TJ Sokol Mysločovice vznikl v obci v roce *Vojáčkova* narození. K sportu měl jubilant blízko celý život, ještě dnes je aktivním cyklistou.

V roce 1967 nastoupil *Ladislav Vojáček* na střední všeobecně vzdělávací školu sídlící v Mánesově ulici v nedalekých Otrokovicích. Zde také složil v roce 1970 maturitní zkoušku. Uspěv v přijímacím řízení, zahájil téhož roku v Brně juristická studia na právnické fakultě univerzity, jejíž název se tehdy spojoval s *Janem Evangelistou Purkyněm*. Protože v posledním ročníku studií získal stipendium od otrokovického národního podniku MORAVAN, nastoupil po absolutoriu v roce 1975 do někdejší Baťovy továrny leteckého průmyslu jako podnikový právník. Dlouho zde nezůstal: 1. září téhož roku nastoupil v západočeském městysu Chodová Planá základní vojenskou službu k útvaru Pohraniční stráž. Ale i zde pobyl jen krátce, a tak jen těžko odhadovat, zda za třítydenního pobytu zastihl zajít na pivo do hospody k *Ležatkovi*, kam vojáci 1. školního praporu 12. školní brigády Pohraniční stráž rádi chodili. Jubilant byl brzy převelen do Holešova v kroměřížském okrese na Fakultu ochrany státních hranic Vysoké školy SNB, která zde byla čerstvě zřízena v souvislosti s předcházejícím převedením Pohraniční stráž z armádního sektoru do působnosti ministerstva vnitra. *Vojáček*, který byl pověřen vedením seminářů historickoprávních předmětů, se tak v důsledku toho dostal blíže k domovu. Jako asistent na třetí fakultě VŠ SNB, jímž se stal o rok později, absolvoval v roce 1979 rigorózní řízení na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Tamtéž byl posléze činný v letech 1981 až 1986 jako externí vědecký aspirant; školitelem mu byl *Miloslav Doležal* (1926–2018). Obě *Vojáčkovy* kvalifikační práce se zaměřily na vývoj právní úpravy stanovení československých státních hranic a jejich ochrany. Již v průběhu aspirantury začal jubilant publikovat, vlastně vzorově pro právního historika na počátku vědecké dráhy – drobnějšími studii nutně založenými na analýze primárních archivních pramenů a vztahenými k regionu, kde autor působil, ať již se týkaly působení Okresního národního výboru v Holešově po vzniku ČSR (1983), nebo kolektivních smluv a mzdových bojů na Holešovsku v prvním pětiletí Republiky československé. Tyto příspěvky naznačily, co se poté desítky let potvrdilo – stálý a soustředěný badatelský zájem jubilanta o období mezi dvěma světovými válkami.

Začátkem roku 1986 ukončila fakulta v Holešově svoji činnost, byvši k 1. březnu toho roku přemístěna do Bratislavy (v Holešově tehdy vznikla Důstojnická a praporčícká škola SNB, PS a VMV). Následující decennium bylo pro *Ladislava Vojáčka* desetiletím změn. Nejprve byl převeden do Prahy na Fakultu Veřejné bezpečnosti VŠ SNB, kde působil jako odborný asistent na katedře dějin státu a práva. Po roce 1989 se vrátil do Holešova k výuce právněhistorických předmětů na tamější důstojnické střední škole. Po třech letech, během nichž holešovský vzdělávací ústav několikrát změnil název, změnil Vojáček své hlavní působiště. Stal se jako odborný asistent členem katedry dějin státu a práva Právnické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě. Zde působil do roku 1996, kdy se stal kmenovým pedagogem na své *alma mater* v Brně. Styky se slovenskými kolegy a institucemi však nepřerušil, a pedagogicky působil ještě dlouhá léta i tam.

Rok 1996 byl pro *Ladislava Vojáčka* významným ještě z jednoho důvodu. 21. listopadu 1996 obhájil na Univerzitě Komenského habilitační práci a byl jmenován docentem právních dějin. Masarykova univerzita vydala v roce 1995 *Vojáčkův* habilitační spis *Celní právo a celní politika v procesu prvního sjednocení Německa*. Je to kniha pozoruhodná z několika hledisek: volbou tématu, kontextuálním pojednáním, metodou zpracování. V evropských dějinách, pokud jde o období padesáti let po napoleonských válkách, jsou pro běžného pozorovatele jistě přitažlivější události než složitá a vlastně nepřehledná situace v tehdejším německém prostoru zaplněném množstvím státních útvarů, nehledě k tomu, že ani téma historického celního práva nenaznačuje nějaké zvlášť napínavé čtenářské zážitky. Autor přesto podal zvolené téma faktograficky přesně a zároveň čtivě a docela dramaticky, ukázav, jak pruská celní politika, nesená ekonomickými zájmy a snahou scelit vlastní celní území, předstihla paralelní konkurenční projekty a přispěla k postupné dominanci Pruska a politickému sjednocení Německa pod pruskou taktovkou.

Ladislav Vojáček na právnické fakultě brněnské univerzity zanedlouho dovrší čtvrtstoletí svého pedagogického působení. Významně přispěl k rozvoji katedry dějin státu a práva, kterou vedl od jara roku 2008 do podzimu 2019, kdy se vedení katedry ujal *Jaromír Tauchen*. V roce 2010 jmenoval prezident *Václav Klaus* jubilanta profesorem právních dějin. *Profesor Vojáček* se významně zasloužil o rozšíření mezinárodních styků katedry. Rovněž se podílel rozhodující měrou na konferenčních aktivitách katedry a editaci sborníků z konferencí a odborných kolokvií. Těchto vědeckých počínů se za *Vojáčkova* přispění uskutečnilo přes dvě desítky. O jednom z nich – věnovaném státu a právu v období absolutismu – přinesl zprávu i náš časopis (*Právník*, roč. CXLV, 2006, č. 6, s. 743 a násl.). Nebyly to jen výsledky tohoto druhu a vědecký kredit *profesora Vojáčka*, ale také jeho osobní vlastnosti a konsenzuální povaha, co motivovalo jednapadesát jubilentových kolegů z právněhistorických i jiných oborů z České republiky a ze Slovenské republiky k příspěvkům do pocty, kterou mu pod názvem *Školy, osobnosti, polemiky* připravili a v roce 2017 vydali k šedesátým pátým narozeninám.

Jubilant již jako vedoucí katedry dějin státu a práva zúročil své dosavadní zkušenosti s vydáváním učebních textů a připravil spolu s dalšími spoluautory oceňované *České právní dějiny*, jejichž první vydání bylo v našem časopisu recenzováno *Karolínou Adamovou* společně s *Antonínem Sýkorou* a také *Jaromírem Tauchenem* (*Právník*, 2009, roč. CXLVIII, č. 3, s. 342 a násl., č. 7, 779 a násl.), druhé vydání pak obsáhle recenzovala *Michaela Uhlířová* (*Právník*, 2011, roč. CL, č. 1, s. 83 a násl.). Vědce však profilují především monografie. Z jubilentových samostatných děl tohoto žánru, jež vznikly v tomto tisíciletí, připomeňme alespoň ještě dvě.

V roce 2006 vydalo pražské nakladatelství Eurolex Bohemia obsáhlou *Vojáčkovu* práci *Urážky, pomlavy, nactiutrhaní. Ochrana cti v československém trestním právu*, kde autor analyzuje bezmála na čtyřech stech stranách vývoj právní úpravy postihu útoků na čest v rozsáhlém historickém přehledu od středověku do počátku devadesátých let minulého století, zabývá se nejen vývojem této oblasti práva v českých zemích, ale i na území Slovenska. (Slovenské právní dějiny jsou *Vojáčkovi* blízké, spoluautorsky se podílel na několika učebnicích a v roce 2008 sám *Slovenské právne dějiny od roku 1918* napsal pro Bratislavskou vysokou školu práva.) Problematika ochrany cti ve středověku a v raném novověku je, pravda, v knize spíše nastíněna a čeká na důkladnější zpracování, které od drobnějších studií *Františka Čády* a *Rudolfa Rauschera* (vyjma objevné monografie *Jany Janišové* z roku 2007, zaměřené však časově i regionálně na užší záběr) mnoho nepokročilo. Těžiště *Vojáčkovy* práce představuje detailní rozbor zaměřený na autorovo oblíbené období od poloviny XIX. do poloviny XX. století, kterému věnoval přes dvě třetiny rozsahu díla. I tato publikace se v *Právnicku* dočkala na usance našeho časopisu mimořádně dvou recenzí, jednak od *Karla Schelleho* (2007, roč. CXLVI, č. 8, s. 957 a násl.), jednak z pera *Karolíny Adamové* (2008, roč. CXLVII, č. 7, s. 820 a násl.) a byla po zásluze kladně hodnocena.

Druhá z jubilantových monografií, již zde chceme zmínit, je *První československý zákon. Pokus o opožděný komentář* (Praha: Wolters Kluwer), publikace vydaná v roce stého výročí vzniku Československé republiky. *Vojáček* věnoval nevelkému ale významnému zákonu č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého, o pěti článcích takřka čtyři sta stran. Formu komentáře, byť poněkud jiného, než na jaký jsme zvyklí z vysvětlujících textů k jednotlivým ustanovením platných zákonů, autor využil k tomu, aby čtenáři přiblížil širší souvislosti vzniku Československa s důrazem na státoprávní aspekty. Struktura komentáře *Vojáčkovi* mj. umožnila podat tutéž skutečnost v různých souvislostech. Téma pojal autor široce: vylíčil, jak se myšlenka českého a slovenského státu postupně rodila, jak se chovala reprezentace Čechů i Slováků za Velké války doma i v zahraničí a z jakých příčin vznikla Československá republika jako nový stát. Obrací pozornost na reálné ovládnutí pohraničních oblastí českých zemí a území Slovenska. Charakterizuje rakouský a uherský státní aparát a rakouské a uherské právo, neboť z podstatné části našly uplatnění i v československém státě. Sleduje, jak si v roli zákonodárce počínal Národní výbor československý a jeho přímý pokračovatel – revoluční Národní shromáždění. Zamýšlí se také nad původem a problematičností některých ustanovení samotného zákona a nad odlišnostmi jeho jednotlivých verzí. Pozoruhodnou práci, která získala od Evropské společnosti pro právní dějiny důvodně ocenění *Právněhistorická kniha roku 2018*, pro *Právnicka* recenzoval *Jan Bárta* (2018, roč. CLVII, č. 10, s. 877 a násl.).

Kromě učebnic a samostatných monografií se *profesor Vojáček* často podílel jako spoluautor kolektivních děl. Z nich připomeňme obsáhlé *Dějiny Právnické fakulty Masarykovy univerzity* ve dvou dílech, vydané Masarykovou univerzitou v roce 2019, kam jubilant dominantně přispěl při vylíčení dějin fakulty od jejího vzniku až do roku 1950. Kniha byla v *Právnicku* recenzována *Františkem Emmertem* (2020, roč. CLIX, č. 7, s. 582 a násl.).

Do *Právnicka* jubilant poprvé přispěl v roce 1988 u příležitosti jednoho z kulatých výročí vzniku Československa statí *K postavení a vzájemným vztahům národních výborů v roce 1918* (1988, roč. CXXVII, č. 10, s. 884 a násl.). Do čísla vydaného k století od vzniku Československé republiky připravil *profesor Vojáček* pojednání nazvané *Rašín a ti druzí. Právníci při vzniku československého státu* (2018, roč. CLVII, č. 10, s. 812 a násl.). Na vyžádání redakce přispěl do našeho časopisu statí *Panovnice na rozhraní epoch a cesta k modernímu státu*

v souvislosti s třístým výročním narozením *Marie Terezie* (2017, roč. CLVI, č. 5, s. 369 a násl.) a k výročí spojenému s jedním z prvních redaktorů *Právnicka* napsal pro náš časopis společně s *Ondřejem Horákem* příspěvek *Karel Jaromír Erben – 150 let od úmrtí spoluzakladatele Právnicka* (2020, roč. CLIX, č. 11, s. 817 a násl.). Součinnost *Ladislava Vojáčka* s naším časopisem se ovšem neomezuje jen na tyto aktivity. Je vzorným členem redakční rady a jedním z trpělivých hodnotitelů historickoprávních příspěvků zaslaných redakci.

Profesor Ladislav Vojáček je zrozen ve znamení Vodnáře. Nemusíme věřit astrologickému narativu, že Vodnáři milují mít na starosti svůj vlastní projekt, kde jsou svými pány, kde se mohou realizovat a bádát a že jsou ve vlastním výzkumu nedostižnými. Pravda ale je, že jubilantova celoživotní práce jeho badatelské nadšení potvrzuje a že to dokládají četné knihy, stati, články, konferenční referáty a další příspěvky, které vytvořil. Jejich řada nekončí tím, co je zatím v jubilantově publikační činnosti vykazováno. Aktuálně *profesor Vojáček* připravuje k vydání paměti *profesora Václava Chytila*. Redakce *Právnicka* přeje jubilujícímu členu redakční rady našeho časopisu zdar v této práci, hlavně však ještě dlouhá léta tvůrčího elánu ve zdraví a radosti ze života. *Ad multos annos!*